820/09

Den 25. maj 2009 blev i sag nr. 74.582:

xxxxx xxxxxxxx
xxxxxx xx
xxxx xxxxxx

mod

Pensionskassen for
Socialrådgivere og
Socialpædagoger v/PKA
Tuborg Boulevard 3
2900 Hellerup

afsagt sålydende

k e n d e l s e :

Klageren, hvis afdøde ægtefælle var medlem af Pensionskassen for Socialrådgivere og Socialpædagoger og i kraft heraf omfattet af en kollektiv overenskomstbaseret arbejdsmarkedspensionsordning, er utilfreds med pensionskassens afvisning af at udbetale ægtefællepension.

Pensionskassen henviser til, at retten til ægtefællepension bortfaldt i forbindelse med medlemmets overgang til udbetaling af alderspension, og at pensionskassen ikke forinden dette tidspunkt skriftligt havde modtaget underretning om, at klageren - som fraskilt ægtefælle - fortsat havde ret til ægtefællepension i henhold til ægtefællepensionsloven.

Klageren har bl.a. gjort gældende, at hun, forinden medlemmets overgang til alderspension, telefonisk meddelte pensionskassen om skilsmissen.

Selskabet har i skrivelse til nævnet nærmere redegjort for sagen således:

"**Sagsfremstilling**
Klager indgik den 24. september 1966 ægteskab med nu afdøde N.P., der var medlem af Pensionskassen for Socialrådgivere og Socialpædagoger. N.P. blev optaget som medlem af pensionskassen pr. 1. januar 1985. Den 15. marts 2000 blev ægtefællerne separeret. Vores medlem, N.P., kontaktede os telefonisk den 23. marts 2000 og anmodede om at få tilsendt kontooversigter fra 1997 og frem (Bilag …). Den 18. september 2000 ansøgte han om inva-

lidepension på baggrund af 'Hortons hovedpine, dårlig hukommelse, muligvis Alzheimer'. Han fik bevilget invalidepension med virkning fra den 1. maj 2001. Med virkning fra 1. januar 2001 fik N.P. tilkendt højeste førtidspension på baggrund af diagnosen Alzheimer demens. Klager ringede til os den 17. november 2000 og ønskede socialrådgiverhjælp og en skriftlig oplysning om, hvad N.P. ville blive berettiget til i invalidepension (Bilag …). Det fremgår ikke af notatet, at klager skulle have hverken anmeldt eller nævnt separationen. Den 23. november sendte vi som opfølgning på denne samtale oplysninger om N.P.s pensionsdækning i forbindelse med ansøgningen om invalidepension til N.P. (Bilag …). Ægtefællerne blev skilt den 11. december 2001. For skilsmissen gjaldt samme vilkår som for separationen, at manden skulle bidrage til hustruens underhold efter statsamtets bestemmelse uden tidsbegrænsning (Bilag …).

I november 2007 orienterede vi afdøde om, at han ville overgå fra førtidspension til alderspension, når han fylder 65 år (Bilag …). Vi sendte ham en oversigt over, hvad han ville få udbetalt, og hvad han skulle være opmærksom på. I oversigten var det fremhævet som en forudsætning, at han ikke havde en ægtefælle eller samlever, der var berettiget til pension efter ham. I fremsendelsesbrevet skrev vi: *'Du skal sende vedlagte ansøgningsskema til os inden 31. december 2007, hvis du vælger at få din engangssum udbetalt. Får vi ikke skemaet retur, udbetaler vi din alderspension. Du skal være opmærksom på, at du ikke senere kan ændre dit valg.'* Alderspensionen blev udbetalt fra 1. februar 2008 med såvel alderspensionstillæg og livsvarig alderspension (Bilag …), da vi ikke havde hørt fra N.P..

Den 26. maj 2008 anmeldte klager sin ret til ægtefællepension efter N.P. til os (Bilag …). Den 31. maj 2008 afgik N.P. ved døden. Vi meddelte klager den 6. juni 2008, at vi ikke kunne notere hendes ret til ægtefællepension, da N.P.s pensionsordning ikke længere omfattede ægtefællepension (Bilag …). Klager klagede over denne afgørelse den 20. juni 2008 (Bilag …) på baggrund af følgende oplysninger: *'1) Jeg har for flere år tilbage ringet til jer for at meddele jer om, at jeg ifølge vores skilsmissebevilling er skilt fra N.P. på vilkår: At jeg har retten til ægtefællepension efter N.P., selv om vi er fraskilt. 2) Jeg vil her oplyse jer om, at N.P. boede på plejehjem. Han har på intet tidspunkt og på ingen måde henvendt sig til jer. Det har han ganske enkelt ikke været i stand til. Så der har I heller ikke hørt fra ham, når I har bedt om oplysninger.'* Den 11. juli 2008 fastholdt vi vores afgørelse (Bilag …) om, at klagers ret til ægtefællepension ikke kan anmeldes efter, at N.P.s alderspension er påbegyndt, da ægtefællepensionen er bortfaldet pr. 1. februar 2008.

Klager har nu indbragt sagen for Ankenævnet for Forsikring.

Begrundelse

Det fremgår af § 16 b, stk. 1, nr. 1, i pensionsvilkårene (Bilag …), at en ægtefælle har ret til ægtefællepension, når et medlem dør, hvis ægteskabet er indgået eller samleveren er noteret i pensionskassen, før medlemmet er overgået til alderspension. Ifølge § 16 b, stk. 4, gælder ægtefællepensionslovens regler på området ved separation og skilsmisse. Ifølge § 9 gives alderspensionstillægget til medlemmer, der ikke har en pensionsberettiget samlever eller ægtefælle.

Ifølge § 11, stk. 2, i ægtefællepensionsloven er det et krav, at retten til ægtefællepension anmeldes skriftligt til pensionskassen. Dette krav svarer til kravet i enkepensionslovens § 2, stk. 8, som var gældende før 1. januar 2007. Dette er direkte nævnt i forarbejderne til ægtefællepensionsloven.

Den 1. februar 2008 overgik N.P. til alderspension. På dette tidspunkt havde klager ikke anmeldt sin ret til ægtefællepension til os.

Ud fra ovennævnte bestemmelser i pensionsvilkårene havde det den konsekvens, at afdøde fik udbetalt et alderspensionstillæg, og at ægtefællepensionen bortfaldt fra 1. februar 2008. Derfor kan klagers efterfølgende anmeldelse af hendes ret til ægtefællepension ikke noteres, og klager har derfor ikke ret til ægtefællepension.

1. Betydningen af afdødes overgang fra invalidepension til alderspension
Som nævnt ovenfor bortfaldt ægtefællepensionen fra den 1. februar 2008 som følge af, at N.P. fik udbetalt alderspensionisttillæg. Inden afdødes overgang til alderspension orienterede vi ham om valgmulighederne i brev fra november 2007 (bilag …). Da han var fraskilt, fremhævede vi i brevet, at vi forudsatte, at han ikke havde en ægtefælle eller samlever, der var berettiget til pension efter ham. Vi forudsatte også, at han ikke ville have engangssummen udbetalt. Hvis forudsætningerne ikke var gældende, skulle han kontakte os. Da vi ikke hørte fra N.P. inden den 31. december 2007, udbetalte vi alderspensionen fra den 1. februar med et alderspensionisttillæg og uden en engangssum.

Klager undrer sig over, at vi i november 2007 skrev til N.P. og bad ham om oplysninger til brug vedrørende overgang fra førtidspension til alm. Pension, 'velvidende, at han er **dement, førtidspensionist** og **plejehjemsbeboer,** at *vi har forudsat, at du ikke har en ægtefælle eller samlever, der er berettiget til pension efter dig.'*

Dannelsen af breve til vores medlemmer, i forbindelse med at de overgår fra invalidepension til alderspension, sker automatisk ud fra de oplysninger, vi har i vores it-systemer. Brevene behandles således ikke af en sagsbehandler inden de sendes til medlemmet.

Det fremgik af vores navnesystem, at N.P. var fraskilt, og at der ikke var indsat en særlig begunstiget eller anmeldt en ægtefælle, der havde ret til ægtefællepension. Derfor affattedes brevet automatisk med den forudsætning, at der ikke er en ægtefælle.

Vi havde ikke modtaget en anmeldelse om, at der skulle være iværksat nogen form for værgemål. Derfor blev det også automatisk lagt til grund - uanset hvilken diagnose vores medlem havde fået invalidepension på baggrund af - at han kunne tage vare på egne anliggender eller havde indrettet sig, så andre i praksis gjorde det for ham..

2. Klagers eventuelle anmeldelse af sin ret til ægtefællepension for afdødes overgang til alderspension
Klager oplyser i klageskemaet til ankenævnet, at hun af Statsamtets jurist var blevet oplyst om, at hun skulle meddele pensionsselskaberne sin ret til ægtefællepension. Ifølge hendes oplysninger henvendte hun sig to gange til PKA for at meddele sin ret til ægtefællepension.

Første gang var i 2003, hvor hun ifølge det oplyste skulle have kontaktet PKA telefonisk for at meddele, at hun var blevet skilt fra N.P., og at hun havde bevaret retten til ægtefællepension efter ham. Hun angiver i sin klage, at hun for en sikkerheds skyld på ny anmoder om at få noteret sin ret til ægtefællepension den 26. maj 2008 - 5 dage før han afgik ved døden.

Ifølge vores journaler har klager før 2008 alene henvendt sig til os den 17. november 2000, hvor hun ringede for at få oplysninger om, hvor meget hendes på det tidspunkt fraseparerede ægtefælle ville være berettiget til i invalidepension (Bilag …). Efterfølgende sendte vi en opgørelse over vores medlems dækning ved invalidepension til N.P.. Da retten til ægtefællepension først kan/skal noteres efter skilsmissen, som først fandt sted i 2001, lægger

vi til grund, at klager ikke under denne telefonsamtale har anmodet om en registrering af retten til ægtefællepension.

Det er vores praksis at udarbejde et telefonnotat til sagen, når vi har haft en telefonsamtale, der har betydning for et medlems pension. …

Vi har ingen registrering af, at klager skulle have kontaktet os i 2003. Når det er blevet registreret, at der har været henvendelser i sagen om ting, der er meget mindre væsentlige end bevarelsen af retten til ægtefællepension (Bilag …), lægger vi til grund, at klager ikke har henvendt sig til os efter skilsmissen med et ønske om at få sin ret til ægtefællepension noteret.

Det forhold, at klager kontakter os umiddelbart før vores medlem afgår ved døden for at anmelde sin ret til ægtefællepension, understøtter efter vores vurdering også vores registrering af, at klager ikke tidligere har foretaget denne anmeldelse. Havde hun det, ville kontakten i 2008 være overflødig.
…
Konklusion
Vi fastholder på baggrund af ovenstående afslaget på at tilkende klager ægtefællepension efter nu afdøde N.P."

Heroverfor har klageren ved skrivelse af 20/12 2008 til nævnet bl.a. anført:

"Jeg kan ikke acceptere PKA's forklaring/udlægning af sagen. De er efter min overbevisning ikke troværdige. Jeg henvendte mig til PKA' s pensionsrådgiver M.P. umiddelbart efter det skriftlige afslag på enkepensionen, for at få en forklaring, og forespurgt om de da ikke havde noteret min telefoniske henvendelse ang. retten til enkepension. I lighed med hvad jeg havde erfaret hos det andet pensionsselskab. Svaret fra M.P. var at: Telefonhenvendelser bliver ikke skrevet ned.
Nu skriver de, at vigtige tlf. henvendelser bliver skrevet ned. Så nogle har de da skrevet ned. I forsommeren 1999 skrev neuropsykologen på OUH i journalen følgende diagnose på N.P.: 'Begyndende demens' (muligvis Alzheimers Demens), og sommeren 2000 fik han stillet diagnosen: Alzheimers Demens. Så den nøjagtige diagnose stå altså skrevet i hans journaler. Det var den sygdom, der gjorde ham uarbejdsdygtig og var grundlaget for hans førtidspension. Hortons Syndrom bliver nævnt her, det er sandt at han havde Hortons Syndrom, men det havde han haft i ca. 10 år inden førtidspensionen, og på trods af det passede han sit arbejde upåklageligt, da det kom når han havde fri.
Jeg fortsatte med at støtte N. i de første år efter vi var sep.: Fulgte ham bl.a. til undersøgelserne på OUH og når der var brug for kontakt til offentlige instanser, da han ikke var i stand til at formulere sig eller bruge en telefon. Så når PKA skriver, at N. ringede til dem, så var det altså ikke ham selv, men i forbindelse med sep. hans advokat og ellers mig. Så når jeg på vegne af N. har kontaktet PKA, for at bisidde ham, har jeg ikke med N. ved min side spurgt ind til, hvad jeg var berettiget til at få, når han døde eller nævne enkepension i hans medhør, så meget pli har jeg dog. Så i den forbindelse har jeg ikke nævnt min ret til enkepension. Jævnfør: PKA skriver, at jeg den 17. november 2000 hverken har anmeldt eller nævnt separationen.
Nej, det var først langt senere, i 2003 efter skilsmissen, hvor jeg ringede til PKA og snakkede med en mandlig PKA-rådgiver for at få oplyst, hvad jeg ville få udbetalt ved N.s død. Det var jo en dødelig sygdom, han fejlede, så det var naturligt nok at spørge om det. Samtidig underrettede jeg ham om min ret til enkepension. De oplysninger jeg fik, har jeg under tlf. samtalen noteret ned på en PKA 'Oversigt over dine pensioner' fra 2001, som jeg var i besiddelse af.

Det fortæller også, at jeg har henvendt mig yderligere efter 17.nov. 2000. Så det er ikke sandt, når PKA skriver, at jeg ikke har henvendt mig siden og meddelt dem min ret til enkepension.
Da jeg dengang fortalte PKAs rådgiver, at jeg havde ret til enkepension, blev jeg på ubehøvlet og arrogant vis affejet med, at det kunne han ikke tro, jeg havde ret til. Og det til trods for at jeg forklarede ham Statsamtets afgørelse.
Han forklarede mig ikke noget om, at der var eller kunne være en anden måde, jeg skulle ansøge på.
…
Med hensyn til PKAs telefonpraksis, må der her være sket et eller andet, siden han ikke har noteret det.
Så jeg har simpelthen ikke vidst (jeg er jo ikke jurist), hvad jeg skulle stille op overfor PKA, andet end, at jeg satte min lid til, at de dog var velvidende om min henvendelse og at det måtte jo komme frem om ikke andet, så når N. døde.
…
Angående værgemål: Mine børn har efter skilsmissen i 2001 taget vare på deres far. De fortæller at de ikke kunne få noget værgemål, fordi N. var så dårlig, at han ikke kunne skrive under på noget. Og umyndiggøre ham kan jeg forstå, at så skulle de tage ham med i retten. Og de kunne de heller ikke udsætte deres far for. Men alle andre instanser har haft fuld forståelse for situationen overfor vores børn.
Jeg har desværre måttet konstatere at følgende: Efter N.s død bliver min datter af skifteretten bedt om at gøre boet op med de forskellige pensionsselskaber, som N. var medlem af. Alle var søde og forstående, hvilket jo er godt, når de lige havde mistet deres far. Men desværre måtte de ligesom jeg også igennem en ubehagelig oplevelse med PKA, som efterfølgende har gjort dybt indtryk på dem.
Mine børn henvendte sig til PKA for at få at vide, hvad der var til udbetaling til dem. Men fik en ubehøvlet rådgiver i telefonen, som sagde, at **sagen var lukket på grund af min henvendelse** kort efter hans død. Jeg spørger; hvordan kan man sige det til mine børn de er jo hans arvinger. Altså før Ankenævnet var indblandet. Hvad angik engangssummen, fik de at vide at den var ændret, men det kunne mine børn ikke se ud af N.s papirer. PKA fortalte at det oplyste de ikke deres medlemmer om, men at mine børn kunne læse det i fagbladet. Det hele foregik i en arrogant og ubehagelig tone, som de aldrig vil glemme."

Selskabet har ved skrivelse af 16/1 2009 hertil bl.a. bemærket:

"Det er ikke muligt for os at kommentere de enkelte telefonsamtaler, som klager henviser til. Vi må henholde os til indholdet af vores telefonnotater, ligesom vi må lægge til grund, at der ville være ført et telefonnotat, hvis der havde været en telefonsamtale med betydning for vores medlems pensionsordning, da det er en helt fast praksis, at der føres telefonnotater i disse tilfælde.

Vi vil derfor ikke afvise, at klager har henvendt sig til PKA i 2003, men vi må afvise at have modtaget det budskab, at klager havde bevaret retten til ægtefællepension. I så tilfælde ville der have været lavet et telefonnotat på henvendelsen.

Opsummering af sagen
Afslutningsvis vil vi opsummere den juridiske stilling i sagen. Situationen er den, at klager først skriftligt anmelder sin ret til ægtefællepension til os den 26. maj 2008. På dette tidspunkt var ægtefællepensionsdækningen bortfaldet. Det medfører, at klager ikke er berettiget til ægtefællepension, uanset at hun når at anmelde sin ret, inden vores medlem afgår ved døden.

Klager angiver, at hun ikke var bekendt med, at det var et krav, at anmeldelse skulle ske skriftligt. Vi må dog henholde os til det sædvanlige juridiske princip om, at ukendskab til reglerne ikke disculperer, og til at vi af hensyn til kollektivet i pensionskassen skal administrere ordningerne ud fra lovgivningen og pensionsvilkårene, uanset at det kan have uheldige konsekvenser for nogle medlemmer eller deres pårørende.

I forhold til klagers anbringende om, at hun havde kontaktet os telefonisk i 2003 og fået en fejlagtig rådgivning, må vi henholde os til, at vi ikke har et notat om, at denne telefonsamtale skulle have fundet sted, eftersom vi ikke har journaliseret et telefonnotat i 2003. Det er og har hele tiden været vores faste praksis at notere indholdet af en telefonsamtale på sagen, når der har været en telefonsamtale med betydning for vores medlems pensionsordning Vi mener derfor, at der ikke kan lægges vægt på, at klager skulle være rådgivet som anført i Magers brev af 20. december 2008."

Af selskabets skrivelse dateret november 2007 fremgår:

"***Udbetaling af pension fra Pensionskassen for Socialrådgivere og Socialpædagoger***
Når du fylder 65 år, får du alderspension i stedet for førtidspension, og vi sender derfor en oversigt, hvor du kan se, hvad du kan få udbetalt, og hvad du skal være opmærksom på.

Du skal sende vedlagte ansøgningsskema til os inden 31. december 2007, hvis du vælger at få din engangssum udbetalt. Får vi ikke skemaet retur, udbetaler vi din alderspension. Du skal være opmærksom på, at du ikke senere kan ændre dit valg."

Af oversigten vedlagt ovenstående skrivelse fremgår bl.a.:

"**Forudsætninger og beregning**
Vi har forudsat, at du *ikke* har en ægtefælle eller samlever, der er berettiget til pension efter dig."

Af forsikringsbetingelserne fremgår bl.a.:

"***V. Aldersbetingede ydelser***
…
§ 9.
Medlemmer, omfattet af ydelserne i § 7, stk. 2, modtager ved overgang til alderspension alderspensionstillæg, hvis medlemmet ikke har en pensionsberettiget samlever eller ægtefælle, herunder fraskilt ægtefælle, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Medlemmet har ikke ret til alderspensionstillæg, hvis medlemmet i henhold til regler gældende før den 1. juli 1989 ikke er omfattet af ret til ægtefællepension.
…
VI. Dødsfaldsbetingede ydelser
…
§ 16b.
Dør et medlem, der er omfattet af ydelserne i § 7, stk. 2, har ægtefællen eller en samlever ret til ægtefælle-/samleverpension, hvis
1) ægteskabet er indgået eller samleveren er noteret i pensionskassen, før medlemmet er overgået til alderspension, og
2) ægteskabet har bestået i mindst 3 måneder …

Stk. 4. Ved separation og skilsmisse har medlemmers ægtefæller ret til den pension, som fremgår af lov om bevarelse af ret til ægtefællepension ved separation og skilsmisse.

Stk. 5. Retten til ægtefælle-/samleverpension indtræder den 1. i måneden efter medlemmets død, og pensionen udbetales månedsvis forud."

Nævnet udtaler:

Efter sin gennemgang af sagen finder nævnet at kunne lægge til grund, at klageren efter skilsmissebevillingen opfylder betingelserne i lov om bevarelse af ret til ægtefællepension ved separation og skilsmisse, jf. pensionsvilkårenes § 16b, stk. 4, og at tvisten herefter er begrænset til spørgsmålet om, hvorvidt klagerens krav på udbetaling af ægtefællepension er bortfaldet i forbindelse med medlemmets overgang til alderspension.

Af pensionsvilkårenes § 9, stk. 1, fremgår, at medlemmet ved overgang til alderspension modtager alderspensionstillæg, hvis medlemmet ikke har en pensionsberettiget samlever eller ægtefælle, herunder fraskilt ægtefælle. Medlemmet havde som anført ovenfor en pensionsberettiget fraskilt ægtefælle og opfyldte dermed ikke betingelserne for udbetaling af alderspensionstillæg. Det var derfor uberettiget, at medlemmet fik udbetalt disse tillæg.

Efter § 11, stk. 1, i lov om bevarelse af ret til ægtefællepension ved separation og skilsmisse skal der ske anmeldelse til pensionsinstituttet om bevarelse af ægtefællepension. Der er ikke fastsat en tidsfrist for, hvornår anmeldelse af ret til ægtefællepension senest skal tilgå pensionskassen. Retten til udbetaling opstår først ved medlemmets død, og klageren anmeldte sit krav inden da. Nævnet finder derfor, at klagerens krav ikke er bortfaldet på grund af for sen anmeldelse. Nævnet finder på denne baggrund, at pensionskassen har været uberettiget til at afvise klagerens ret til ægtefællepension. Pensionskassen skal derfor opgøre den ydelse, som klageren har krav på.

Som følge af det anførte

b e s t e m m e s :

Pensionskassen for Socialrådgivere og Socialpædagoger skal anerkende, at klageren ikke har fortabt retten til ægtefællepension og på den baggrund udbetale den til klageren tilkomne ydelse med tillæg af renter efter forsikringsaftalelovens § 24.

Marianne Højgaard Pedersen